

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1936 kl. 3 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner, II: 613, angående underlättande för avlägset boende barn att besöka de allmänna läroverken, och II: 614, angående tiden för den dagliga undervisningen vid de allmänna läroanstalterna.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 613, har herr *Andersson* i Rasjön m. fl. hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande åtgärder till underlättande för avlägset boende barn att besöka de allmänna läroverken i ungefärlig överensstämmelse med de riktlinjer, som i motionen angivits.

I en likaledes inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 614, har vidare herr *Werner* i Höjen hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådana åtgärders vidtagande, att vid bestämmande av tiden för den dagliga undervisningen vid de allmänna läroanstalterna större hänsyn tages till skolungdomens hälsa och de å orten rådande kommunikationsförhållandena.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Andra kammarens utskott har upptagit motionerna till behandling i ett sammanhang. I sitt över desamma avgivna utlåtande, nr 3, har nämnda utskott först lämnat en kortfattad redogörelse för de understödsmöjligheter i förevarande hänseende, som redan nu stå till buds (stipendier, stiftens premie- och fattigkassor, läroverkens understöds- och premiekassor, nedsättning i eller befrielse från skolavgifter, räntefria studielån m. m.).

Andra kammarens utskott erinrar härefter om de förslag, som under senare år framkommit, för beredande av ökade möjligheter att lämna ekonomisk hjälp under studietiden åt fattiga, studiebegåvade lärjungar vid statens läroverk och med dem jämförliga läroanstalter. Utskottet framhåller därvid, bland annat, att 1927 års skolsakkunniga, vilka hade att verkställa utredningar i vissa med den då nyligen beslutade skolorganisationen sammanhängande frågor, i sitt år 1929 avgivna betänkande föreslagit olika former av statligt understöd till fattiga, begåvade lärjungar. De förslag, som sålunda framkommit, hade dock icke blivit förverkligade.

Andra kammarens utskott övergår därefter till frågan om tiden för den dagliga undervisningen vid de allmänna läroanstalterna och anför därvid följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 12 saml. 1 avd. Nr 6—7.

»Denna fråga har en bestämt avgränsad räckvidd, och förslaget syfte torde kunna förverkligas utan några särskilda kostnader för det allmänna. Den utomordentligt starka ökning av kommunikationsmöjligheterna, som busstrafikens utveckling under de senaste åren medfört, har möjliggjort för ungdomen att under skolgång även ifrån hemmet ganska avlägsna skolor kunna bo kvar hemma och dagligen färdas mellan hem och skola. På grund av den snabbhet, med vilken berörda utveckling ägt rum, är det emellertid ganska naturligt, att någon slutlig anpassning av de nya kommunikationerna och skolornas undervisningstider ännu ej kommit till stånd. I många fall ha kommunikationsväsendets representanter kunnat bestämma turerna så, att de passat de gamla skoltiderna, i andra fall ha av behovet påkallade ändringar företagits i tidpunkterna för den dagliga undervisningens början och slut. Emellertid torde ännu mycket kunna göras härutinnan. Den skolmyndighet, som närmast har att bestämma rörande förläggningen av den dagliga undervisningstiden, är ett läroverks lokalstyrelse, som har att göra detta på förslag av rektor och efter samråd med övriga läroanstalter på orten. Läroverksstadgan föreskriver därutinnan i § 19 punkt 5, att så långt möjligt skall iakttagas, att hänsyn toges till de tider, då flertalet samhällsmedlemmar i den ort, där läroverket är beläget, har ledighet för matid i hemmet samt att lärjungarna få den senare eftermiddagens och aftnens timmar lediga från arbetet i läroverket. Det förefaller utskottet naturligt, att ett läroverks lokalstyrelse vid bestämmandet av undervisningstiden tar hänsyn även till andra faktorer, som äro av vikt för undervisningen och för ungdomens bästa, och således även till tiderna för de kommunikationer, som lärjungarna använda. Skulle det emellertid visa sig, att detta ej vore fallet, synes syftet med nu ifrågakvarande förslag kunna främjas genom ett tillägg till ovanberörda stadgande.

Utskottet behjärtar till fullo förevarande motioners syfte. Den utredning, som i fråga om ekonomisk hjälp åt mindre bemedlade lärjungar framlades av 1927 års skolsakkunniga så sent som år 1929, kan emellertid ännu ej anses vara slutbehandlad av vederbörande myndighet. Åtgärder i av motionärerna avsett syfte kunna alltså förväntas från Kungl. Maj:t. Om bristande benägenhet skulle visa sig hos någon lokalstyrelse att tillmötesgå berättigade krav i fråga om skoltidernas anpassning till ortens kommunikationsförhållanden, kan skolöverstyrelsen vidtaga erforderliga åtgärder. Motionerna synas därför ej nu böra föranleda någon riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t.»

I en vid utlåtandet fogad reservation hade anförts följande:

»I den motivering, som utskottet förebragt för sitt ställningstagande till frågan om ett bättre samordnande mellan lästiden vid våra läroverk och i orten rådande kommunikationsförhållanden, ha anförts skäl, som synas oss tala för ett positivt yrkande. De i motionerna uttalade önskemålen i detta avseende synas oss både behjärtansvärda och möjliga att i många fall utan vidlyftiga anordningar realisera, varvid jämväl bör uppmärksammas, att lästiden så ordnas, att eleverna ej bliva nödsakade att bege sig från hemmet alltför tidigt på morgonen.

Vi hemställa därför,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande att till läroverksstadgan § 19 foga ett tillägg av det innehåll, att vid fastställande av lästiden vid våra läroverk hänsyn toges jämväl till i orten rådande kommunikationsförhållanden.»

Andra kammaren biföll det i reservationen framförda yrkandet, varefter ärendet överlämnades till första kammaren, som hänvisade detsamma till sitt första tillfälliga utskott.

Såsom av andra kammarens utskott framhållits, har den utomordentligt *Utskottet.* starka ökningen av kommunikationsmöjligheterna, särskilt genom busstrafikens utveckling under de senaste åren, möjliggjort för ungdomen att under skolgång även i ganska avlägset belägna skolor kunna bo kvar i hemmet och dagligen färdas mellan hem och skola.

En viktig förutsättning för att kommunikationsmedlen skola kunna utnyttjas i syfte att möjliggöra eller underlätta ungdomens skolgång i avlägset belägna skolor är emellertid, att skolornas undervisningstider så vitt möjligt äro anpassade efter ortens kommunikationsförhållanden. Andra kammarens utskott har med fullt fog framhållit, att mycket ännu torde kunna göras härutinnan. En bättre ordning i detta avseende skulle helt visst kunna åstadkommas därigenom, att i läroverksstadgan föreskrevs skyldighet för vederbörande skolstyrelser att vid bestämmandet av undervisningstiden taga skälig hänsyn även till kommunikationsförhållandena. I likhet med reservanterna i andra kammarens utskott anser sig således utskottet böra förorda, att läroverksstadgans § 19 på ovan angivet sätt kompletteras. För andra liknande läroanstalter synas föreskrifter i enahanda syfte böra meddelas.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 17 mars 1936.

På utskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Sjödahl, Tham, Per Andersson**, *Hårdin, Swarlling**, *Danielsson**, *Johan Larsson* och *Ekströmer*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.